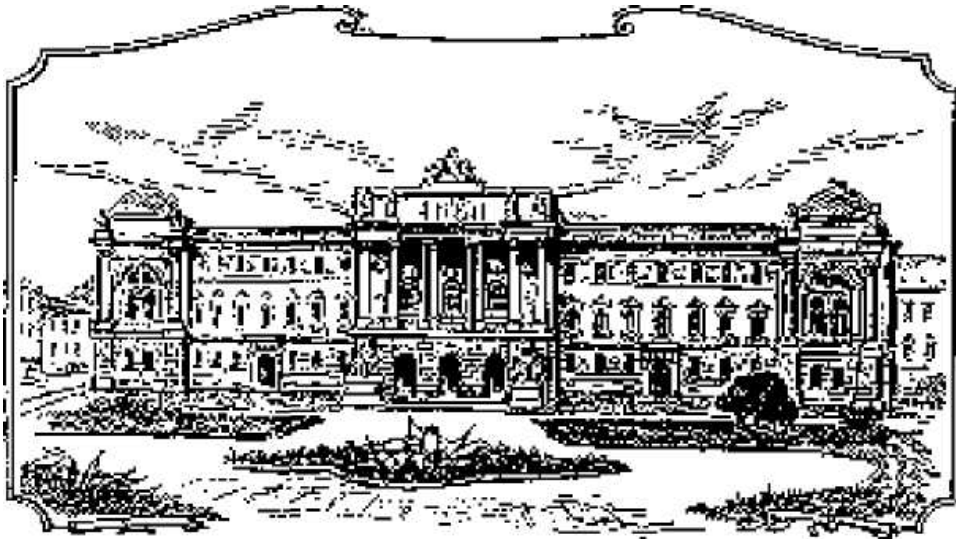

Львівський національний університет
імені Івана Франка

СТАТИСТИКА ПІДПРИЄМСТВ

Методичні рекомендації
до виконання курсових робіт студентів
спеціальності „Прикладна статистика”
(для спеціалістів)

Львів – 2009

Статистика підприємств: Методичні рекомендації до виконання курсових робіт студентів спеціальності 7.050.110 „Прикладна статистика”/ Укладачі: С.О. Матковський, О.С. Гринькевич, І.В. Прокопович-Павлюк. – Львів: Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 34 с.

Укладачі:

С.О. Матковський, О.С. Гринькевич, І.В. Прокопович-Павлюк

Рецензенти:

Г.І. Кіндрацька кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту НУ „Львівська політехніка”

Н.П. Лутчин кандидат економічних наук, доцент кафедри статистики ЛНУ імені Івана Франка

Відповідальний за випуск:

Н.В. Савка кандидат економічних наук, доцент, заступник завідувача кафедри статистики ЛНУ імені Івана Франка

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри статистики ЛНУ імені Івана Франка. Протокол №1 від 1 вересня 2009 року.

ПЕРЕДМОВА

У системі кредитно-модульної організації навчального процесу підготовка і захист курсової роботи є окремим модулем навчальної та практичної діяльності студентів у вищій школі.

Метою виконання курсової роботи з навчальної дисципліни “Статистика підприємств” є поглиблення знань та розвиток умінь і навиків у галузі статистичного вивчення певного об’єкту (економічного явища, процесу), пов’язаного з діяльністю підприємств. Таким *об’єктом* може бути: стан, рух та використання певного виду ресурсів підприємств (персоналу, матеріальних і нематеріальних активів); витрати підприємств; результати діяльності підприємств; їх інноваційна; інвестиційна діяльність; ділова активність; якість та конкурентоспроможність продукції тощо.

Основними завданнями курсової роботи є:

– поглиблене з’ясування економічної суті об’єкта дослідження, основних інформаційних потреб, показників, необхідних для здійснення ефективного управління об’єктом дослідження на рівні певної галузі, виду економічної діяльності, регіону, країни;

– вивчення методологічних засад статистичного вивчення об’єкту дослідження, зокрема інструментарію, показників оцінки та аналізу об’єкту;

– характеристика джерел статистичної та інших видів інформації, які використовують в оцінці, аналізі та прогнозуванні розвитку об’єкта дослідження;

– аналіз стану та розвитку об’єкту дослідження, виявлення та оцінка закономірностей у його структурі, динаміці розвитку, взаємозв’язків між окремими ознаками-показниками, що характеризують об’єкт.

– формулювання висновків і пропозицій за результатами виконання кожного з попередніх завдань.

Методичні рекомендації містять основні вимоги та поради до написання курсової роботи, змісту її складових частин, технічного оформлення, опис порядку захисту та критеріїв оцінювання якості курсової роботи. Дотримання цих рекомендацій є запорукою ефективної організації праці студента з виконання курсової роботи та її успішного захисту.

ВИБІР ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Тематика курсових робіт з дисципліни „Статистика підприємств” висвітлює її основні змістові модулі у частині методології, інструментарію та організації статистичного вивчення діяльності певної сукупності підприємств (виду діяльності, галузі, регіону чи України загалом), а, відповідно, – оцінки господарської діяльності на інституціональному, галузевому, регіональному чи національному рівнях економіки. Відповідальний вибір кожним студентом теми курсової роботи та її якісне виконання суттєво сприятиме йому у подальшому поглибленому дослідженні обраної тематики у рамках підготовки дипломної чи магістерської кваліфікаційної роботи.

Орієнтовна тематика курсових робіт наведена у додатку А.

Студент може запропонувати власну тему курсової роботи та узгодити її з науковим керівником.

СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА ВИМОГИ ДО ЇЇ ЗМІСТУ

Структура курсової роботи визначається студентом та керівником залежно від тематики дослідження.

Типова структура курсової роботи повинна містити такі складові:

- *титульний аркуш;*
- *зміст;*
- *вступ;*
- *основна частина (три або два розділи);*

- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

Зразки оформлення титульної сторінки, змісту, списку використаних джерел наведені у додатках цих методичних рекомендацій.

У *вступі* обґрунтовується актуальність статистичного вивчення обраного об'єкту дослідження, формулюється мета, об'єкт та предмет дослідження, його основні завдання, коротко зазначаються найменування основних використаних джерел інформації (нормативних документів, підручників та навчальних посібників з їх авторами, періодичних, статистичних видань) статистичний інструментарій, а також використані у курсовій роботі методи статистичного дослідження об'єкту.

В обґрунтуванні актуальності статистичного вивчення об'єкту дослідження слід звернути увагу на інформації потреби різних типів користувачів даних про цей об'єкт, зокрема оргаів державної влади і місцевого самоврядування, науки, бізнеу, громадськості.

Метою курсової роботи з дисципліни “Статистика підприємств” є поглиблення знань, умінь та навиків у галузі теорії і практики статистичного вивчення певного *об'єкту* – сукупності масових явищ і процесів, пов'язаних з діяльністю підприємств. Наприклад, у темі “Статистичне вивчення інноваційної діяльності підприємств (на прикладі промислових підприємств Львівської області)” об'єктом дослідження є інноваційна діяльність промислових підприємств Львівщини.

Предмет дослідження – це розміри та кількісні співвідношення, закономірності, що виявляються у процесі формування, розвитку об'єкту. У курсовій роботі на тему “Статистичне вивчення інноваційної діяльності підприємств” предмет дослідження – кількісна сторона (з урахуванням якісного змісту) масових явищ і процесів, пов'язаних з інноваційною діяльністю підприємств, у тому

числі видами інновацій, їх структурою, джерелами фінансування, витратами на здійснення.

Основні завдання курсової роботи мають бути відображені у назві та змісті її трьох (двох) розділів, що формують основну частину.

Перший (теоретичний) розділ повинен характеризувати суть, структуру та особливості об'єкту статистичного дослідження (наприклад, інноваційної діяльності підприємств), їх розробленість у галузі суспільних наук, насамперед, економіки, статистики, права.

Цей розділ обов'язково повинен містити посилання на використані джерела інформації із зауваженнями на наявність суперечливих, різних думок, підходів авторів чи трактування в різних нормативних документах (якщо це виявлено) сутності, структури об'єкта дослідження з аргументованою власною думкою автора курсової роботи чи висновками.

Другий розділ повинен бути результатом вивчення методологічних засад та інструментарію, систематизації існуючих і перспективних джерел даних (статистичних, аналітичних, відомчих), організації та технології їх отримання, первинних та аналітичних показників, які використовують у вивченні об'єкту дослідження, управлінні його функціонуванням і розвитком, прогнозуванні.

Можуть бути аргументовано запропоновані додаткові первинні чи аналітичні показники, джерела інформації для статистичного аналізу обраного об'єкту (форми звітності, анкети для спеціальних обстежень), або навпаки, виявлено дублювання одних і тих самих показників у різних статистичних і відомчих звітах підприємств та запропоновано варіанти оптимізації змісту звітів.

Залежно від теми курсової роботи, відповідного об'єкту дослідження та його складності можливим є висвітлення економічної суті об'єкту, методологічних засад, показників і організації його статистичного вивчення в одному розділі.

Третій (другий), розділ (аналітичний) має містити результати статистичного аналізу об'єкту дослідження з урахуванням вивченої у попередніх розділах курсової роботи економічної сутності об'єкту та систематизованих джерел даних і показників аналізу об'єкту.

Для виявлення та кількісної оцінки певних тенденцій, закономірностей структури, динаміки, розподілу, взаємозв'язків у функціонуванні та розвитку об'єкту дослідження та його складових у цьому розділі мають бути використані методи загальної теорії статистики: групування (у тому числі аналітичного), абсолютні, відносні і середні величини, показники аналізу динаміки, структури та структурних зрушень, варіації, кореляційно-регресійний аналіз, індекси.

Проміжні та підсумкові результати аналізу слід подавати за допомогою таблиць і рисунків з дотриманням правил їх побудови та оформлення.

Найважливіші результати, отримані в основній частині курсової роботи, мають бути основою для формування висновків і пропозицій у її заключній частині.

Висновки курсової роботи є коротким підсумком – відповідями на запитання: про сутність досліджуваного об'єкту, його структуру, проблеми у розвитку, якість статистичного забезпечення в оцінці та аналізі, насамперед, з точки зору інформаційних потреб різних категорій користувачів статистики підприємств.

У **список використаних джерел** включають опрацьовані у ході підготовки курсової роботи нормативно правові акти (закони, постанови, укази, розпорядження), методологічні засади зі статистики Держкомстату України, інструктивні матеріали, спеціальну наукову, навчальну і методичну літературу, адреси електронних ресурсів інформації тощо.

Додатками можуть бути статистичні формуляри, інструкції до їх заповнення, копії матеріалів статистичних та інших видань з

даними, що використовувались в аналітичній частині роботи, таблиці з проміжними результатами обчислень. Додатки подають наприкінці курсової роботи у порядку посилання на них в основній частині роботи.

ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Успішне виконання курсової роботи значною мірою залежить від раціональної організації праці студента з її підготовки, написання та оформлення. Логіка виконання курсової роботи кожним студентом передбачає такі основні етапи.

1. Вибір (формулювання) теми курсової роботи та погодження її з науковим керівником. Визначення об'єкту та предмету дослідження, її основних завдань.

2. Пошук і загальний огляд нормативних та інструктивних матеріалів, наукових і науково-практичних, навчальних видань відповідно до тематики курсової роботи. Підготовка робочого плану курсової роботи та погодження його з науковим керівником.

План, а відповідно зміст курсової роботи відображає її структуру, логіку і взаємозв'язок основних частин. Приклад оформлення змісту курсової роботи наведено у додатку В

3. Опрацювання наукових документів (підручників, посібників, монографій, наукових публікацій у періодичних виданнях, авторефератів дисертацій тощо), нормативних та інструктивних матеріалів, методологічних засад зі статистики, статистичних формулярів, які дають змогу оцінити актуальність теми курсової роботи, поглиблено вивчити об'єкт і предмет дослідження, виявити проблемні, недостатньо досліджені питання у статистичній оцінці та аналізі об'єкту дослідження.

4. Ознайомлення з організацією статистичного вивчення об'єкту дослідження, у тому числі джерелами інформації, формами їх збору, інструментарієм. Порівняльний аналіз з європейською та світовою практикою. Оцінка наявної статистичної інформації про об'єкт дослідження з інформаційними потребами різних категорій користувачів.

5. Написання теоретичної частини (першого та другого розділів) курсової роботи.

6. Статистична оцінка та аналіз обраного об'єкту дослідження. Формулювання відповідних висновків щодо виявлених закономірностей, тенденцій та кон'юнктурних змін у функціонуванні та розвитку об'єкту дослідження.

7. Написання вступу курсової роботи та загальних висновків по кожному з її розділів з рекомендаціями щодо можливих напрямків удосконалення організації, методології статистичного вивчення досліджуваного об'єкту. Такі рекомендації мають базуватись на вивченні інформаційних потреб різних категорій користувачів.

8. Оформлення основної частини роботи, списку використаних джерел та додатків.

9. Ознайомлення з рецензією наукового керівника на курсову роботу. Врахування зауважень у випадку повернення курсової роботи на доопрацювання.

10. Підготовка тез доповіді для захисту курсової роботи та відповідного ілюстративного матеріалу.

ОБСЯГ І ТЕХНІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна бути надрукована українською мовою за допомогою текстового редактора Word та оформлена на аркушах паперу формату А4 (210x297 мм). Загальний обсяг курсової роботи – до 50 сторінок без урахування додатків.

Основні вимоги до оформлення тексту курсової роботи:

Тип шрифту: Times New Roman; шрифт основного тексту: звичайний, кегль 14 pt;

Шрифт заголовків розділів: великі (заголовні) літери, кегль 14 pt.

Шрифт заголовків підрозділів: півжирний, кегль 14 pt;

Міжрядковий інтервал: 1,5;

Поля: ліве – 30 мм; праве – 10 мм; верхнє і нижнє – 20 мм.

Розмір абзацного відступу – 5 знаків (1,25 см). Формули повинні бути створені з допомогою редактору формул Equation Editor.

Нумерація сторінок курсової роботи повинна бути наскрізною та виконана арабськими цифрами у верхньому правому кутку сторінки. Першою сторінкою є титульний аркуш, нумерація на якому не проставляється.

Всі структурні елементи курсової роботи необхідно розміщувати, починаючи з нової сторінки. Заголовки: "ЗМІСТ", "ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ", "ВСТУП", "РОЗДІЛ", "ВИСНОВКИ", "СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ", "ДОДАТКИ" друкують великими літерами симетрично до тексту.

Заголовки розділів друкують великими (заголовними) літерами посередині. Крапку в кінці заголовка не ставлять, переноси не дозволяються. Заголовки розділів повинні мати порядкові номери, позначені арабськими цифрами. Підрозділи повинні мати нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номеру розділу та порядкового номеру підрозділу, розділених крапкою.

Наприклад:

РОЗДІЛ 1
ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ
ЯК ОБ'ЄКТ СТАТИСТИЧНОГО ВИВЧЕННЯ

назва розділу

1.1. Економічна сутність інновацій та інноваційної діяльності підприємств

назва підрозділу

У сучасній економічній літературі поняття “інновація” має цілу низку визначень, а саме:

– перетворення потенційного науково-технічного прогресу в реальний, який втілюється в нових продуктах та технологіях [3, С. 17];

– використання у тій чи іншій сфері суспільства результатів інтелектуальної (у тому числі науково-технічної) діяльності, спрямованих на удосконалення процесу чи його результатів [5, С. 120] .....

посилання

Посилання на використані джерела інформації необхідно робити відразу після викладу запозиченого матеріалу у квадратних дужках. Обов'язково слід робити посилання на використані:

- цитати, визначення, класифікації;
- формули;
- схеми та рисунки;
- статистичні дані.

Таблиці і рисунки у курсовій нумерують наскрізно в межах розділу арабськими цифрами (за винятком таблиць, розміщених у додатках). Напис „Таблиця 1.1.” із зазначенням її порядкового номера розміщують справа над таблицею і відповідним заголовком таблиці посередині, виділеним півжирним шрифтом. В разі надто громіздкої для одного аркуша таблиці, її можна продовжити на наступному аркуші. При цьому над проміжною частиною таблиці справа роблять напис, наприклад: „Продовження табл. 1.1.”. Над останньою частиною таблиці робиться напис „Закінчення табл. 1.1.”. Таблиця розміщується на відстані одного рядка від тексту роботи, але не більше 10 мм.

На всі таблиці в роботі повинні бути посилання в тексті. При цьому слово „таблиця” пишуть скорочено, а саму таблицю слід наводити після її першого згадування, наприклад:

„За даними, наведеними у табл. 3.1...”

Таблиця 3.1.

Впровадження нових технологічних процесів, інноваційних видів продукції, нових технологій у Львівській області згідно з даними промислової діяльності у 200_ році

(одиниць)

	Впровадження нових технологічних процесів	Впровадження нових інноваційних видів продукції	Впровадження нових технологій
Промисловість	54	190	32
Добувна	-	-	1
Переробна	52	190	31
Виробництво та розподілення електроенергії, газу, води	2	-	1

Перша таблиця третього розділу

Рисунки, діаграми, графіки, схеми та інший ілюстрований матеріал розміщують безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Кожна ілюстрація повинна мати назву, яку симетрично вказують під графічним образом, починаючи зі скорочення „Рис. ”, наприклад, Рис. 3.1. Динаміка випуску інноваційної продукції у промисловості Львівської області.

На весь ілюстрований матеріал повинні бути посилання у тексті.

Якщо таблиця чи рисунок є результатом власного узагальнення чи розрахунків автора на підставі певного джерела (джерел), то після наведення їх слід зробити напис у квадратних дужках з посиланням на порядковий номер використаного джерела у списку літератури, *наприклад*:

...На Львівщині у 2007 році понад 46% витрат спрямовано на фундаментальні та прикладні дослідження, 45,1% – на науково-технічні розробки, і лише 8,6% – на науково-технічні послуги (рис. 2.4).

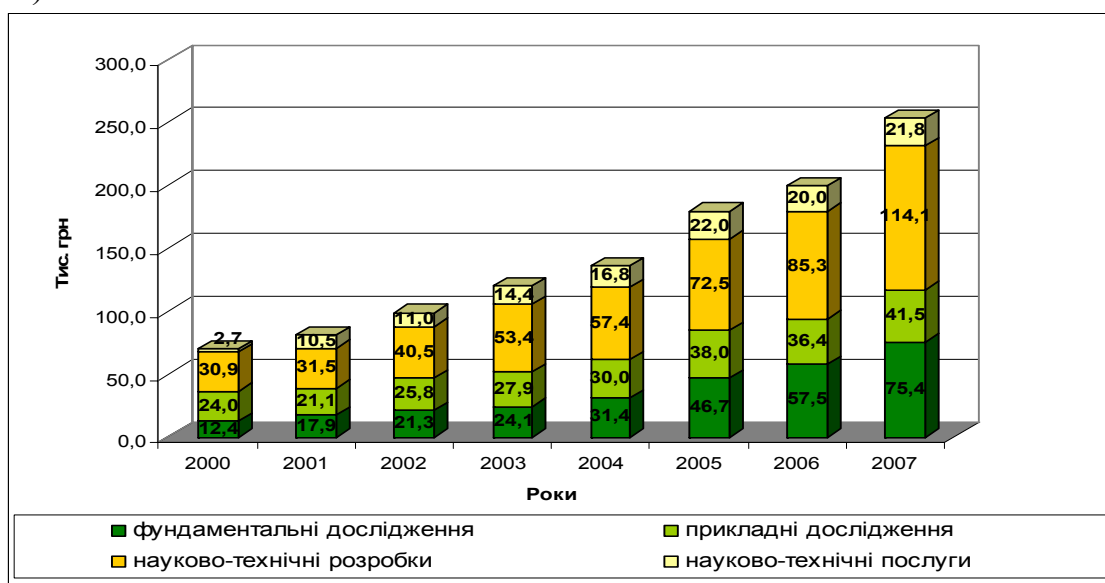

Рис. 2.4. Розподіл витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт за видами робіт у Львівській області у 2000- 2007 роках
Джерело: побудовано за даними [48]

четвертий рисунок другого розділу

Якщо таблиця, графік чи інша ілюстрація є запозиченою, необхідно наводити порядковий номер (у списку літератури) використаного джерела одразу у назві у квадратних дужках, *наприклад*:

...Обсяги інноваційних витрат у промисловості Львівської області, наведені у табл. 2.4, свідчать про ...

Загальний обсяг інноваційних витрат у промисловості Львівської області [28]

Таблиця 2.4.

	2004	2005	2006	2007
Всього, млн. грн.	64,4	75,9	72,5	272,5

скорочено

порядковий номер статистичного видання у списку літератури

четверта таблиця другого розділу

Нумерація формул проводиться наскрізно в межах кожного розділу арабськими цифрами в круглих дужках біля правого краю формули.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів наведених формул необхідно подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони подані у формулі.

Додатки розміщують після списку використаних джерел, починаючи з аркуша, на якому посередині великими літерами роблять надпис ДОДАТКИ. Додатки позначають послідовно літерами української абетки, за винятком літер Г, Ґ, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Матеріали, винесені у додатки, окрім порядкового номера, позначеного літерою, повинні мати заголовок, надрукований симетрично до тексту.

У додатки, як правило, виносять:

- проміжні розрахунки та доведення;
- таблиці допоміжних даних;
- таблиці і рисунки, якщо вони займають цілу сторінку;
- форми статистичної звітності та інструктивні матеріали до них тощо.

Список використаних джерел оформляють українською та російською мовами в алфавітному порядку (за прізвищами авторів або заголовків праць) при наскрізному нумеруванні. Іншомовні джерела подають в алфавітному порядку (з продовженням нумерації) після українських та російських першоджерел. Допускається оформляти список використаних джерел у порядку появи в тексті посилань на них.

Приклади оформлення списку використаних джерел і літератури відповідно до вимог стандарту ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 “Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання”, наведені у додатках Ж, З.

ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсову роботу студент виконує протягом семестру і захищається до складання іспиту з дисципліни "Статистика підприємств" за спеціальним графіком.

Не пізніше, ніж за два тижні до захисту виконану курсову роботу студент подає на реєстрацію лаборату кафедри статистики. Науковий керівник перевіряє зареєстровані на кафедрі курсові роботи, пише рецензії на кожну з них, і робить висновок, чи можуть вони бути допущені до захисту (про що має свідчити відповідний запис на курсовій роботі).

У випадку негативної оцінки курсової роботи студент повинен доопрацювати роботу з урахуванням зауважень наукового керівника. Після цього доопрацьований варіант студент подає для повторної оцінки. Якщо оцінка за виконання позитивна, то курсова робота допускається до захисту.

Захист курсової роботи відбувається перед комісією, яка складається з викладачів кафедри. На захисті можуть бути присутні студенти навчальної групи і брати участь в обговоренні.

Тези доповіді студент готує заздалегідь. Доповідь має бути змістовною і тривати 7-10 хв. У доповіді необхідно: назвати тему курсової роботи, обґрунтувати її актуальність; стисло розкрити зміст роботи; викласти результати дослідження, висновки і пропозиції.

Для кращого наочного представлення результатів роботи рекомендується основний графічний та табличний матеріал подати на слайдах (з використанням програми Power Point) та/або у вигляді ілюстративного матеріалу.

Після доповіді студент відповідає на запитання керівника і членів комісії щодо змісту та результатів курсової роботи.

Лише після виконання та позитивного захисту курсової роботи студент допускається до складання іспиту з дисципліни "Статистика підприємств".

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Оцінка курсової роботи здійснюється за такими критеріями:

- відповідність змісту курсової роботи її завданням та методичним рекомендаціям щодо виконання;
- самостійність виконання поставлених завдань;
- наявність елементів науково-дослідного характеру;
- використання комп'ютерних технологій у проведенні розрахунків, виконанні графічного та іншого ілюстративного матеріалу;
- оформлення курсової роботи згідно з вимогами нормативних документів та методичних рекомендацій;
- знання та вміння студента у статистичному вивченні об'єкту дослідження в курсовій роботі, продемонстровані під час її захисту;
- дотримання встановлених термінів подання курсової роботи на рецензування та її захисту.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ІНШИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

Нормативні та інструктивні матеріали

1. Господарський кодекс України: станом на 14.03.2006 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Велес, 2006. – 160 с. – (Бібліотека офіційних видань).
2. Про інформацію. Закон України від 25.06.1993 № 3322-XI. [Електронний ресурс] – Режим доступу до докум.: www.rada.gov.ua.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV //Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні. Нормативні документи. Бібліотека керівника.–2000.
4. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення. Закон України від 03.06.2009 № 1435-VI. [Електронний ресурс] – Режим доступу до докум.: www.rada.gov.ua.
5. Про внесення змін і доповнень до Закону України „Про державну статистику”. Закон України від 13.07.2000 № 1922-III. [Електронний ресурс] – Режим доступу до докум.:www.rada.gov.ua.
6. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Закон України від 04.02.2009 № 913-VI. [Електронний ресурс] – Режим доступу до докум.: www.rada.gov.ua.
7. Кодекс законів про працю України: Чинне законодавство зі змінами і допов. на 01 вер. 2004 р.: (Відповідає офіц. текстові). – К.: Вид. Паливода А.В., 2004.– 112 с.
8. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Нормативна база: Нова редакція. – Х.: Курсор, 2006. – 248 с.
9. Положення про ЄДРПОУ. Затверджено Постановою Кабміну України від 22.01.1996 р, №118 (у редакції постанови Кабінету міністрів України від 22.06.2005 р., №499).

Навчальні підручники, посібники, інші видання

10. Статистика підприємств: навч. посібник / [С.О. Матковський, О.С. Гринькевич, О.З. Сорочак та ін.]; за ред. С.О. Матковського – Львів: Світ, 2007. – 438 с.

11. Бичківський Р. Управління якістю: навч. посіб. / Р. Бичківський – Л.: В-во ДУ "Львівська політехніка", 2000. — 329 с.
12. Бухгалтерський облік в Україні: навч. посібник/ за ред. Р.Л.Хом'яка. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Львів, 2004. – 912 с.
13. Васечко О.О. Методологічні та організаційні засади державної статистики підприємств: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.03.01 – Статистика / О.О. Васечко – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2006. – 32 с.
14. Економіка підприємства: Підручник/За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2001.– 528 с.
15. Захожай В.Б. Статистика: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / В.Б. Захожай, І.І. Попов. – К. МАУП, 2006. – 536 с.
16. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз: теорія і практика: Підручник/ Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній; за ред. А.Г. Загороднього. – Львів: Магнолія плюс, 2006.– 428 с.
17. Крамченко Л.І. Статистика ринку товарів та послуг: навч. посібник./ Л.І. Крамченко – Львів: В-во ЛКА, 2002. – 188 с.
18. Крамченко Л.І. Економічна статистика: навч. посібник. / Л.І. Крамченко, Н.П. Лутчин, Б.С. Москаль – Львів: Новий світ – 2000, 2004. – 360 с.
19. Лукашевич В.М. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посібник / В.М. Лукашевич – Львів: “Новий світ-2000”, 2004. – 248с.
20. Лутчин Н.П. Статистика фінансів: навч. посібник / Н.П. Лутчин, А.К. Миронюк – Львів: “Новий світ-2000”, 2006. – 322 с.
21. Навчальний посібник для працівників статистичних органів України з питань статистики підприємств / [О.О.Васечко, І.Ф.Книщенко, Т.М. Хіоніна-Козленко та ін.]. – К.: Держкомстат України, 2002.– 97 с.
22. Рождественська Л.Г. Статистика ринку товарів і послуг: навч. посібник / Л.Г. Рождественська – К.: КНЕУ, 2005. – 420 с.
23. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник./ Г.В. Савицька – 2-ге вид., випр. і доп.– К.: Знання, 2005. – 662с.(Вища освіта ХХІ століття).
24. Статистика підприємництва: навч. посібник / [П.Г.Вашків, П.І.Пастер, В.П.Сторожук, Є.І.Ткач]; за ред. П.Г.Вашківа, В.П.Сторожука. – К.: Слобожанщина, 1999. – 600 с.

25. Статистика: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц./ [А. М. Єріна, Р.М. Моторин, А. В. Головач та ін.]; за заг. ред. А.М.Єріної, Р.М. Моторина. – К.: КНЕУ, 2002.– 448 с.
26. Статистика підприємств: Статистические очерки Европейского общества повышения квалификации. Т.2/Под ред. У. П. Райха, Р. Янке. – Висбаден: ФСУ Германии. – 272 с.

Електронні адреси органів державної статистики в Україні

- www.ukrstat.gov.ua Держкомстат України
- www.stat.lviv.ua Головне управління статистики у Львівській області

16. Стратегія розвитку Львівської області до 2015 р. Економіка. Суспільство. Середовище. Моніторинг за 2005–200_ роки Головне управління статистики у Львівській області. Наук. ред.: С.Матковський. – Львів, 2006. –2008. Періодичне видання.

**ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “СТАТИСТИКА ПІДПРИЄМСТВ”**

1. Інформаційне забезпечення оцінки та аналізу діяльності малих підприємств. Статистичний аналіз розвитку малого бізнесу у Львівській області.

2. Монополія і конкуренція підприємств у ринковій економіці. Статистичне вивчення конкурентного середовища підприємств на ринку (туристичних, готельних, фінансових, транспортних...) послуг.

3. Інформаційне забезпечення розвитку різних форм підприємництва: вітчизняний і зарубіжний досвід. Порівняльний аналіз підприємницької діяльності у регіонах України.

4. Адміністративні та статистичні реєстри підприємств як базові інструменти статистичного вивчення підприємництва. Порівняльний аналіз структури і структурних рушень у регіональній економіці західних областей України.

5. Статистична оцінка кількісного та якісного складу персоналу підприємств (на прикладі областей західного регіону України).

6. Статистичне вивчення складу та руху персоналу підприємств (на прикладі різних видів економічної діяльності у Львівській області).

7. Організація та оплата праці персоналу підприємств. Статистичний аналіз динаміки і структури оплати праці на підприємствах різних видів діяльності Львівщини.

8. Статистичне вивчення зайнятості та оплати праці на підприємствах сфери послуг Львівщини.

9. Статистична оцінка та порівняльний аналіз продуктивності праці на промислових підприємствах регіонів України.

10. Статистична оцінка та порівняльний аналіз витрат на робочу силу вітчизняних підприємств (на прикладі регіонів України).

11.Трудові конфлікти на підприємствах. Статистична оцінка і аналіз трудових конфліктів у регіонах України.

12.Статистична звітність підприємств та шляхи її удосконалення в умовах інформаційного суспільства. Статистичне вивчення основних показників діяльності промислових підприємств Львівщини.

13.Матеріальні активи підприємств як об'єкт статистичної оцінки і аналізу. Статистичний аналіз структури та динаміки матеріальних активів підприємств Львівщини.

14.Нематеріальні активи підприємств як об'єкт статистичної оцінки і аналізу. Статистичний аналіз структури та динаміки нематеріальних активів підприємств Львівщини.

15.Статистичне вивчення необоротних активів підприємств різних видів діяльності (на прикладі підприємств Львівщини).

16.Статистичне вивчення витрат підприємств (на прикладі промислових підприємств Львівщини).

17.Інвестиційна діяльність підприємств у статистичних вимірах. Статистична оцінка і аналіз інвестиційної діяльності та привабливості підприємств Львівщини.

18.Статистичне вивчення інноваційної діяльності підприємств (на прикладі промислових підприємств Львівщини).

19.Статистичне вивчення динаміки та структури виробництва промислових підприємств (на прикладі промислових підприємств регіонів України).

20.Статистичне вивчення тенденцій та кон'юнктурних змін у діяльності підприємств будівництва (на прикладі будівельних підприємств Львівщини).

21.Статистичне вивчення виробників сільськогосподарської продукції (на прикладів суб'єктів господарювання Львівської області).

22.Статистичне вивчення якості і конкурентоспроможності промислової продукції (на прикладі підприємств України).

23. Статистичне вивчення динаміки та структури виробництва у сфері добувної промисловості (на прикладі добувних підприємств регіонів України).

24. Статистичне вивчення динаміки та структури виробництва у сфері послуг (на прикладі підприємств регіонів України. Сектор “Нефінансові корпорації”).

25. Статистичне вивчення динаміки та структури виробництва у сфері послуг (на прикладі підприємств регіонів України. Сектор “Фінансові корпорації”).

26. Статистичне вивчення діяльності підприємств у сфері відпочинку і розваг (на прикладі підприємств Львівщини).

27. Статистична оцінка та аналіз підприємств готельного господарства (на прикладі районів та міст Львівщини).

28. Статистична оцінка і аналіз фінансового стану підприємств (на прикладі підприємств Львівщини)

29. Статистична оцінка і аналіз ділової активності підприємств (на прикладі підприємств Львівщини)

30. Статистична оцінка і аналіз конкурентоспроможності підприємств (на прикладі підприємств Львівщини)

Приклад оформлення титульного аркуша курсової роботи

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Економічний факультет

Кафедра статистики

КУРСОВА РОБОТА

з навчальної дисципліни „Статистика підприємств”
на тему:

**„Статистичне вивчення інноваційної діяльності підприємств
(на прикладі промислових підприємств Львівщини)”**

Студента спеціальності “Прикладна статистика”
групи Ект-51з заочної форми навчання
Лебедин Ірини Василівни
Науковий керівник
к.е.н., доцент **Кравчук Любов Василівна**

Львів-2009

Приклад оформлення змісту курсової роботи
на тему: „*Статистичне вивчення інноваційної діяльності підприємств*
(на прикладі промислових підприємств Львівщини)“

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	4
1.1. Інноваційна діяльність підприємств як об’єкт статистичного вивчення	4
1.2. Загальна характеристика показників інноваційної діяльності підприємств	11
1.3. Організаційні форми статистичних спостережень у вивченні інновацій	17
РОЗДІЛ 2. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ЛЬВІВЩИНИ	24
2.1. Аналіз динаміки, структури та структурних зрушень в інноваційній діяльності промислових підприємств Львівщини	24
2.2. Оцінка та аналіз інноваційних витрат промислових підприємств Львівщини та джерел їх фінансування	29
2.3. Порівняльний аналіз інноваційної активності підприємств Львівської області та інших регіонів України	35
	41
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44
ДОДАТКИ	48

ВСТУП

Актуальною проблемою розвитку національної економіки України та її складових на регіональному, інституціональному та базовому рівнях є побудова та реалізація інноваційної моделі розвитку. Реалізація такої моделі передбачає ефективне управління інноваційною діяльністю організацій, регіонів, галузей. Управління цими процесами потребує якісного інформаційного забезпечення, у формуванні якого важливу роль відіграє державна статистика.

Користувачами статистичної інформації у галузі інновацій є органи державного управління та місцевого самоврядування, науковці, вітчизняні та іноземні інвестори, міжнародні організації. Їх інформаційні потреби пов'язані з оцінкою інноваційного потенціалу економіки певного об'єкту, а відповідно – його конкурентоспроможністю в умовах підвищеного попиту на нові знання, втілені в інноваціях. З огляду на це розвиток методів та організації статистичного вивчення інноваційної діяльності підприємств та їх реалізація у практиці органів загальнодержавної та регіональної статистики є актуальним завданням.

Метою курсової роботи є поглиблення знань у галузі методології та організації статистичного вивчення інноваційної діяльності підприємств та їх практична реалізація у статистичній оцінці та аналізі інноваційної діяльності промислових підприємств Львівщини.

Об'єкт дослідження курсової роботи – інноваційна діяльність промислових підприємств Львівщини, *предмет* – кількісна сторона (з урахуванням якісного змісту) масових явищ і процесів, пов'язаних з інноваційною діяльністю підприємств, у тому числі видами інновацій, їх структурою, джерелами фінансування, витратами на здійснення.

Відповідно до поставленої мети *основними завданнями* курсової роботи є:

– з'ясувати економічну суть понять “інновації”, “інноваційний потенціал”, “інноваційна активність”, “інноваційна діяльність”, особливості їх визначення у статистичній науці та практиці та

взаємозв'язок з чинними правовими актами, які регулюють в Україні інноваційну діяльність;

- охарактеризувати показники статистичного вивчення інноваційної діяльності, методику їх розрахунку. Оцінити наявні показники вітчизняної статистики з інформаційними потребами різних категорій користувачів, що здійснюють управління інноваційною діяльністю на різних рівнях, а також існуючою статистикою інноваційної діяльності європейських та інших країн світу;

- вивчити організаційні форми державних статистичних спостережень за інноваційною діяльністю підприємств, зробити висновок про їх якість;

- здійснити статистичну оцінку інноваційної діяльності промислових підприємств Львівської області, зокрема динаміки, структури та структурних зрушень в обсягах цієї діяльності, інноваційних витратах;

- здійснити порівняльний аналіз інноваційної активності підприємств Львівської області та інших регіонів України.

Інформаційною базою дослідження слугували методологічні засади, статистичний інструментарій зі статистики інновацій, законодавчі акти, що регулюють інноваційну діяльність в Україні, навчальні видання, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних авторів (Балабанова І. Гальчинського, А. Геєця В, Бойка Є, Друкера П., Козоріз М., Портера М., Поручника А., Туган-Барановського М. Шумпетера Й. та інших) з питань оцінки та управління інноваційною діяльністю; офіційні статистичні дані щодо інноваційної діяльності промислових підприємств Львівщини та інших регіонів України, аналітичні оцінки експертів з питань інновацій.

Теоретичною базою підготовки дипломної роботи є загальнонаукові (спостереження, вимірювання, порівняння, аналіз і синтез) та статистичні методи досліджень аналізу динаміки, структури і структурних зрушень, взаємозв'язків, кластерний аналіз, індексний метод.

Курсова робота містить 20 таблиць і 4 рисунки для наочного представлення результатів узагальнення, оцінки та аналізу опрацьованого матеріалу.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел загальним обсягом 41 стор. і п'яти додатків.

ВИСНОВКИ¹

1. Інноваційна діяльність – це діяльність, спрямована на використання і комерціалізацію нових ідей та розробок у формі інновацій. Інноваційна діяльність зумовлює розвиток інноваційного процесу як послідовного ланцюга, у ході якого інновація розвивається від ідей до конкретного продукту, технології, послуги і поширюється у господарській практиці. Кінцевим результатом інноваційної діяльності є інновації.

2. Існує ціла низка підходів, зокрема, функціональний, предметний, атрибутивний, до визначення та класифікації інновацій, водночас більшість із них опираються на визначення, запропоновані Й. Шумпетером та М.Туган-Барановським. Основними різновидами інновацій, на думку цих вчених, є нова ідея/винахід, нова сировина, новий продукт, новий виробничий процес, нова технологія, нова організаційна структура. Сучасна вітчизняна наука та практика, зокрема у законодавчих актах України доповнює ці різновиди інновацій новими видами економічної діяльності та новими організаційними формами.

Однак у Законі України “Про інноваційну діяльність” відсутнє визначення терміну «інноваційна активність» та «інноваційно активне підприємство». Разом з тим, у Росії поняття інноваційно активних підприємств визначають як «підприємства (організації), що здійснюють розробку і впровадження нових чи удосконалених продуктів/».

3. Користувачами інформації про інноваційну діяльність є органи державного управління та місцевого самоврядування при формуванні та реалізації цілей розвитку та реалізації інноваційного потенціалу економіки територій, її окремих галузей тощо, інвестори – в оцінці конкурентоспроможності потенційних об’єктів інвестування, відповідних інноваційний та інвестиційних проектів. Зростання інноваційного потенціалу регіональної економіки, зокрема шляхом визначення галузей

---

¹ Висновки наведені відповідно до рівня розробки методології, організації статистичного вивчення інноваційної діяльності вітчизняних підприємств, а відповідно – статистичних даних про їх інноваційну активність станом на кінець 2007 року.

місцевої економіки, які мають найвищий інноваційний потенціал та надання їм підтримки – одна із цілей Стратегії розвитку Львівщини до 2015 року. Її моніторинг здійснює Головне управління статистики у львівській області.

4. Особливості інноваційної діяльності як об'єкту статистичного вивчення визначені методологічними засадами державних статистичних спостережень за формами №1-інновація „Обстеження технологічних інновацій промислового підприємства” (квартальна та річна); №2-пром (інновація) „Звіт про інноваційну активність підприємства” (квартальна); №4-нт „Звіт про набуття прав інтелектуальної власності та використання об'єктів права інтелектуальної власності” (річна); №7-нт (ліцензії) „Звіт про укладання договорів стосовно розпорядження майновими правами інтелектуальної власності” (річна); №2-програми „Виконання завдань програм та державного замовлення за пріоритетними напрямками інноваційної діяльності” (квартальна).

5. Згідно з інструкцією до заповнення звіту за формою №1-інновація „Обстеження технологічних інновацій промислового підприємства” (річна) статистика вивчає лише два види інновацій на промислових підприємствах: продуктові і процесові. Основними критеріями визначення належності продукції і процесів до інноваційних є новизна і значущість.

6. Порівняльний аналіз вітчизняної статистики інновацій із зарубіжною, зокрема з європейською на основі Європейського інноваційного табло, свідчить про: а) доцільність вивчення вітчизняною статистикою інновацій чотирьох видів (замість двох): продуктових, процесових, а також маркетингових та організаційних; б) облік різновидів інновацій за ступенем новизни: нові для підприємства, для національного та світового ринку; в) вивчення інноваційної діяльності не лише промислових підприємств, але суб'єктів сфери послуг. Це забезпечить порівнянність вітчизняної та європейської статистики інновацій.

З точки зору інформаційних потреб керівників галузевих міністерств та відомств, а також управлінь регіональної економіки важливим є розширення показників, які б характеризували інноваційний потенціал галузей економіки, зокрема за рахунок коефіцієнтів забезпеченості галузей інтелектуальною власністю та прав на неї, інноваційного зростання. Такі

коефіцієнти дають змогу здійснити оцінку інноваційної діяльності підприємств кожної галузі у стратегічному аспекті.

7. Статистичний аналіз інноваційної діяльності підприємств за період 2000-2007 рр. був здійснений на прикладі промислових підприємств Львівщини. Інноваційна діяльність сконцентрована, переважно у Львові, де знаходиться більше половини інноваційних підприємств, а також у Дрогобичі, та Червонограді.

Протягом 2000-2007 років кількість інноваційно активних промислових підприємств Львівщини змінювалась нестабільно. У 2007 році вперше за досліджуваний період частка інноваційно активних промислових підприємств Львівщини (15,8%) перевищила аналогічний показник по Україні. Такі зміни відбулися за рахунок прикореного зростання інноваційної активності підприємств насамперед у виробництві харчових продуктів та напоїв, машинобудуванні, зокрема виробництві електричного, електронного, оптичного устаткування, у виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води.

8. Негативною залишається тенденція зниження інноваційної активності підприємств у галузі легкої промисловості, де більше ніж у 10 разів зменшилася частка обсягу реалізованої інноваційної продукції у її загальному обсязі в промисловості. Певною мірою такий спад можна пояснити високою конкуренцією у цій галузі зі сторони виробників та продавців дешевого одягу з-за кордону.

9. У структурі інноваційно активних підприємств за часткою реалізованої інноваційної продукції лідируючі позиції посідають підприємства харчової промисловості (23,4%), машинобудування (22,5%), металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів (21,7%). Загалом обсяг реалізованої інноваційної продукції становив 6,5% у загальному обсязі реалізованої промислової продукції (в Україні вона становила 6,7%). Для порівняння – у Польщі аналогічний показник становить 22%.

10. Аналіз розподілу різних видів промислової діяльності за часткою інноваційно активних підприємств та обсягами реалізованої продукції вказує на те, що найвищий рівень концентрації інновацій за коефіцієнтом локалізації є характерним для легкої промисловості, целюлозо-паперового виробництва та виробництва виробів з деревини. Високі значення

коефіцієнтів локалізації вказують на концентрацію інноваційної активності на незначній кількості підприємств цих галузей. Загалом у промисловості коефіцієнт концентрації інноваційної активності становить, 0,46, що свідчить про відносно високий рівень концентрації виробництва інноваційної продукції у промислових підприємствах Львівщини.

11. Методом аналітичного групування сукупності інноваційно активних підприємств Львівщини виявлено достатньо щільний зв'язок (кореляційне відношення рівне 79,5%) між їх розмірами та обсягами реалізації інноваційної продукції у розрахунку на одне підприємство. Це свідчить про те, що великі підприємства мають вищий виробничий, інфраструктурний потенціал, а також фінансові ресурси для реалізації інноваційних процесів, починаючи з досліджень і розробок, завершуючи їх комерційною реалізацією.

12. За період 2000-2007 років обсяг інноваційних витрат промислових підприємств Львівщини зріс майже у 7 разів. Основним напрямом інноваційних витрат підприємств було придбання і впровадження у виробництво основних засобів. У зв'язку із жорсткою конкуренцією, підприємства намагаються отримати максимум інформації про ринки збуту своєї продукції, тому у складі інших інноваційних витрат переважають витрати на маркетинг та рекламу.

13. Основним джерелом фінансування витрат на здійснення технологічних інновацій залишаються власні кошти підприємств Львівщини, на які припадало 64,1% зі всіх джерел фінансування. У більшості країн світу, у тому числі постсоціалістичних, зокрема у Росії, Польщі, Білорусі більше половини інноваційних витрат фінансується з державного бюджету.

14. Міжрегіональний аналіз інноваційної активності підприємств України показав, що Львівська область посідає протягом останніх років місце у другій десятці, суттєво поступаючись за обсягами та часткою реалізації інноваційної продукції м. Києву, Харківській, Кіровоградській, Дніпропетровській, Донецькій та іншим областям. Значною мірою це можна пояснити збереженням у цих областях достатньо високого промислово-виробничого, інфраструктурного потенціалу, який формує попит та технологічні інновації.

*Приклад оформлення списку використаних джерел
у курсовій роботі*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Економіка підприємства: Підручник/За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2001.– 528 с.
2. Крамченко Л.І. Економічна статистика: навч. посібник. / Л.І. Крамченко, Н.П. Лутчин, Б.С. Москаль – Львів: Новий світ – 2000, 2004. – 360 с.
3. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Нормативна база: Нова редакція. – Х.: Курсор, 2006. – 248 с.
4. Окрепкий Р. Методи аналізу конкуренції в ринкових дослідженнях / Р. Окрепкий // Регіональна економіка. – 2005. – №1. – С. 263-269.

...

17. Положення про ЄДРПОУ. Затверджено Постановою Кабміну України від 22.01.1996 р, №118 (у редакції постанови Кабінету міністрів України від 22.06.2005 р., №499). . [Електронний ресурс] – Режим доступу до докум.: www.ukrstat.gov.ua.
18. Про інформацію. Закон України від 25.06.1993 № 3322-XI. [Електронний ресурс] – Режим доступу до докум.: www.rada.gov.ua.
19. Статистика підприємств: навч. посібник / [С.О. Матковський, О.С. Гринькевич, О.З. Сорочак та ін.]; за ред. С.О. Матковського – Львів: Світ, 2007. – 438 с.

...

43. Статистика підприємництва: навч. посібник / [П.Г.Вашків, П.І.Пастер, В.П.Сторожук, Є.І.Ткач]; за ред. П.Г.Вашківа, В.П.Сторожука. – К.: Слобожанщина, 1999. – 600 с.
44. Статистика підприємств: Статистические очерки Европейского общества повышения квалификации. Т.2/Под ред. У. П. Райха, Р. Янке. – Висбаден: ФСУ Германии. – 272 с.
45. Статистичний щорічник Львівської області за 2007 рік. Ч.1. – Львів: Головне управління статистики у Львівській області, 2008. – 366 с.
46. Стратегія розвитку Львівської області до 2015 р. Економіка. Суспільство. Середовище. Моніторинг за 2005–200_ роки Головне управління статистики у Львівській області. Наук. ред.: С.Матковський. – Львів, 2006. –2008. Періодичне видання.

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ
У НАПИСАННІ КУРСОВОЇ РОБОТИ**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
<u>Книги:</u> Один автор	1. Василик О.Д. Державні фінанси України. Навчальний посібник / О.Д. Василик – К: Вища школа, 1997. – 270 с. 2. Лапішко М.Л. Основи фінансово-статистичного аналізу економічних процесів. Підручник / М.Л. Лапішко – Львів: Світ, 1995. – 260 с. 3. Грабовецький Б.Є. Економічне прогнозування та планування: навч. посібник. / Б.Є. Грабовецький – К., 2003. – 188 с.
Два автори	1. Єріна А.М. Теорія статистики. Практикум / А.М. Єріна, З.О. Пальян – К.: Знання, 1997. – 160 с. 2. Моторин Р.М. Система національних рахунків: навч. посібник / Р.М. Моторин, Т.М. Моторина – К.: КНЕУ, 2001. – 196 с.
Три автори	1. Крамченко Л.І. Економічна статистика. Навчальний посібник./ Л.І. Крамченко, Н.П. Лутчин, Б.С. Москаль – Львів: Новий Світ, 2004. – 364 с.
Чотири автори	1. Конкурентоспособность предприятия: оценка, диагностика, стратегия / [Иванов Ю.Б., Тищенко А.Н., Дробитько Н.А., Абрамова О.С.] – Харьков: ХНЭУ, 2004. – 256с.
П'ять і більше авторів	1. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка: навч. посібник [для студ. економ. спец. вищ. навч. закл.]/[З.Г. Ватаманюк, В.Б. Буняк, Н.І. Гнатюк та ін.]; за ред. З.Г. Ватаманюка, С.М. Панчишина – [3-є вид.] – К.: Вид. дім „Альтернативи”, 2005. – 606 с. 2. Статистика підприємств: навч. посібник / [С.О. Матковський, О.С. Гринькевич, О.З. Сорочак та ін.]; за ред. С.О. Матковського – Львів: Світ, 2007. – 438 с.
<u>Словники</u>	1. Алексеєнко Л.М. Економічний словник: банківська справа, фондовий ринок (українсько-англо-російський тлумачний словник) / Л.М. Алексеєнко, В.М. Олексієнко, А.І. Юркевич – К.: Максимум, 2000. – 592 с.
<u>Матеріали конференцій, з'їздів</u>	1. Прокопович-Павлюк І.В. Суть та значення конкуренції та конкурентоспроможності регіону / І.В. Прокопович-Павлюк // Економічна система України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21-22 жовтня 2005 р.– Львів, 2005 – С. 288-289. 2. Проблеми і перспективи розвитку економіки України в умовах ринкової трансформації: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 1999. – 217 с.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
<u>Законодавчі та нормативні документи</u>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Про інноваційну діяльність. Закон України // Урядовий кур'єр. – №143. – 7.08.2002 р. 2. Про ціни і ціноутворення. Закон України від 3.12.1990 р. № 507-ХІІ / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради. – 1990. – №52. 3. Про державну програму приватизації. Указ Президента від 18.05.2000 р. № 1723-ІІІ // Відомості Верховної Ради. – 2000. – №33-34.
<u>Стандарти</u>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація організаційно-правових форм господарювання – [чинна від 1.06.2004 р.] – К.: Держкомстат України, 2004.
<u>Частина книги, періодичного, продовжуваного видання</u>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Губанова Л.І. Оцінка інвестиційних проектів / Л.І. Губанова // Фінанси України. – 2001. – №10. – С.126-131. 2. Титаренко Л.М. Інноваційні фактори конкурентоспроможності національної економіки та регіонів / Л.М. Титаренко, Т.Б. Титаренко // Економіка і регіон. – 2004. – №2(3). – С. 32-35.
<u>Статистичні матеріали</u>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Освіта у Львівській області. Статистичний збірник. – Львів: Головне управління статистики у Львівській області, 2006. – 98 с. 2. Статистичний щорічник Львівської області за 2005 рік. Ч.1. – Львів: Головне управління статистики у Львівській області, 2006. – 366 с. 3. Статистичний щорічник України за 2006 рік. – К.: Держкомстат, 2007. – 552с.
<u>Електронні ресурси</u>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Актуальні проблеми регіонального розвитку в контексті європейської інтеграції України: матеріали ІІІ Міжнародного науково-практичного семінару (м. Бібка, Львівська обл., 1 червня 2007 р.) [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.niss.gov.ua 2. Основні державні соціальні гарантії станом на 1.01.2008 р. Федерація професійних спілок України [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.fpsu.org.ua. 3. Постанова Верховної Ради України „Про прийняття за основу проекту Закону України Про Державну програму приватизації на 2008-2012 рр.” від 3.06.2008 р. № 311- VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу до докум.: www.rada.gov.ua

ЗМІСТ

Передмова	3
Вибір теми курсової роботи	5
Структура курсової роботи та вимоги до її змісту	5
Етапи виконання курсової роботи	9
Обсяг і технічне оформлення курсової роботи	11
Порядок захисту курсової роботи	16
Критерії оцінювання курсової роботи	17
Список рекомендованої літератури та інших джерел інформації	18
Додатки	
<i>Додаток А.</i> Орієнтова тематика курсових робіт	21
<i>Додаток Б.</i> Приклад оформлення титульного аркуша курсової роботи	24
<i>Додаток В.</i> Приклад оформлення змісту курсової роботи	25
<i>Додаток Д.</i> Приклад написання вступу курсової роботи	26
<i>Додаток Е.</i> Приклад написання висновків курсової роботи	28
<i>Додаток Ж.</i> Приклад оформлення списку використаних джерел у курсовій роботі	32
<i>Додаток З.</i> Приклад оформлення джерел інформації відповідно до вимог державних стандартів стандартів	33

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

МАТКОВСЬКИЙ Семен Олексійович
ГРИНЬКЕВИЧ Ольга Степанівна
ПРОКОПОВИЧ-ПАВЛЮК Ірина Володимирівна

СТАТИСТИКА ПІДПРИЄМСТВ

Методичні рекомендації
до виконання курсових робіт
для студентів спеціальності 7.050.110 „Прикладна статистика”
(для спеціалістів)

Підписано до друку 10.09.09
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк а різнографі. Умов. друк. арк. 2,0. Замовлення № 264
Наклад 50 прим.

Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка
79000, Львів, вул. Дорошенка, 41